

ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ▪ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ ▪ ΤΜΗΜΑΤΑ ΔΙΕΤΟΥΣ
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ

ΟΝΟΜΑ:
ΗΜ/ΝΙΑ: / 10 / 2023 ΤΜΗΜΑ:

Βαθμός %
☺

Α' Ομάδα

A.1.

- α. Λάθος
- β. Σωστό
- γ. Λάθος
- δ. Σωστό
- ε. Λάθος

A.2.

α) Ένα σοβαρό ζήτημα, που επίσης αντιμετωπίστηκε με επιτυχία, ήταν το καθεστώς της τοπικής Εκκλησίας. Με τον Οργανικό Νόμο του 1900, δόθηκε λύση σε ακανθώδη εκκλησιαστικά ζητήματα, όπως ήταν η σχέση της Εκκλησίας της Κρήτης με το Οικουμενικό Πατριαρχείο και η εκλογή Μητροπολίτη και Επισκόπων. Το βασικό σχήμα, που ισχύει με μικρές τροποποιήσεις έως σήμερα, είναι ένα καθεστώς ημιαυτόνομης Εκκλησίας, της οποίας ο Προκαθήμενος εκλέγεται από το Οικουμενικό Πατριαρχείο και η Κρητική Πολιτεία εκδίδει το Διάταγμα της αναγνώρισης και εγκατάστασής του.

β) Έναν ακριβώς μήνα μετά την εγκατάσταση του Έπαυτου Αρμοστή, δηλαδή τον Ιανουάριο του 1899, δημοσιεύτηκε το πρώτο σημαντικό διάταγμα «Περί συγκροτήσεως της Κρητικής Συνελεύσεως» και αμέσως προκηρύχθηκαν εκλογές για την ανάδειξη πληρεξουσίων. Στις εκλογές αυτές αναδείχθηκαν 138 χριστιανοί και 50 μουσουλμάνοι πληρεξούσιοι και η Κρητική Βουλή άρχισε τις εργασίες της στις 8 Φεβρουαρίου 1899.

γ) Αλλά το πιο σημαντικό πρόβλημα που προέκυψε μετά τα πρώτα δύο χρόνια της λειτουργίας της Κρητικής Πολιτείας ήταν η διαχείριση του εθνικού ζητήματος της ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα. Στο ουσιώδες αυτό ζήτημα παρατηρήθηκε εξαρχής διάσταση απόψεων μεταξύ του Γεωργίου και του Ελευθερίου Βενιζέλου. Ο Γεώργιος πίστευε ότι η λύση του εθνικού ζητήματος θα ωριμάζε με συνεχείς παραστάσεις και υπομνήματα προς τις Μεγάλες Δυνάμεις.

B.1. Ο Αλέξανδρος Ζαΐμης, έμπειρος πολιτικός, πρώην πρωθυπουργός της Ελλάδας και μετέπειτα Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας, ανέλαβε τα καθήκοντα του στις 18 Σεπτεμβρίου 1906. Η πολιτική ομαλότητα επανήλθε στην ταραγμένη Κρήτη και μια νέα περίοδος δημιουργίας εγκαινιάστηκε. Η οικονομία βελτιώθηκε, η δημόσια διοίκηση αναδιοργανώθηκε και καταβλήθηκε ιδιαίτερη φροντίδα για την οργάνωση της δημόσιας υγείας και της παιδείας.

Το πιο σημαντικό είναι ότι οργανώθηκε για πρώτη φορά η Πολιτοφυλακή της Κρήτης, δηλαδή ο πρώτος στρατός του νησιού (1907), που εξελίχθηκε σε αξιόλογη δύναμη, όπως φάνηκε αργότερα στους Βαλκανικούς πολέμους 1912 - 1913. Η παρουσία των ξένων στρατευμάτων κατέστη πλέον περιττή και οι Μ. Δυνάμεις αποφάσισαν να εκκενώσουν την Κρήτη μέσα σε ένα χρόνο, με μόνη εγγύηση την ασφάλεια των μουσουλμάνων της νήσου. Ένα ευχαριστήριο Ψήφισμα της Κρητικής Βουλής (21 Μαΐου 1908) προς τις Μ. Δυνάμεις ήταν η επίσημη πολιτική πράξη της χειραφέτησης της Κρήτης από την προστασία των Μ. Δυνάμεων. Το νησί έπρεπε πλέον να κινείται με τις δικές του δυνάμεις στη διαχείριση του Κρητικού Ζητήματος.

B.2.

α) Ο Βενιζέλος βλέποντας τα πράγματα πρακτικότερα και ρεαλιστικότερα **συγκριτικά με τον Ύπατο Αρμοστή**, θεωρούσε ότι η λύση **στο κρητικό ζήτημα** έπρεπε να είναι σταδιακή, με βαθμιαίες κατακτήσεις. Ως πρώτη μάλιστα κατάκτηση θεωρούσε την απομάκρυνση των ξένων στρατευμάτων από τις κρητικές πόλεις και την αντικατάστασή τους από ντόπια πολιτοφυλακή, με Έλληνες αξιωματικούς.

[Η διάσταση των απόψεων στο πολιτικό ζήτημα δεν άργησε να λάβει τη μορφή προσωπικής αντιπαράθεσης. Ο Βενιζέλος είχε καταστήσει σαφές ότι δεν αναγνωρίζει στον Πρίγκιπα το δικαίωμα να διαχειρίζεται προσωπικώς το εθνικό ζήτημα της Κρήτης: «Ως ένας εκ των τριακοσίων χιλιάδων Κρητών, δεν σας εκχωρώ το δικαίωμά μου, ώστε μόνος σεις να ρυθμίζετε αυτοβούλως την εθνικήν πολιτικήν του τόπου μου!». Κακοί σύμβουλοι του Γεωργίου διοχέτευαν χαλκευμένα και συκοφαντικά κείμενα στις αθηναϊκές εφημερίδες εναντίον του Ελευθερίου Βενιζέλου, γεγονός που δημιούργησε βαρύ κλίμα διχασμού.]

β) Τα πρώτα υπομνήματα των επαναστατών προς τους εκπροσώπους των Δυνάμεων έθεταν ως ανυποχώρητη βάση συζήτησης το ενωτικό ζήτημα. Νωρίς όμως κατέστη σαφές ότι οι Ευρωπαϊκές Δυνάμεις δεν ήταν ακόμη έτοιμες για τη λύση αυτή και ο Βενιζέλος, σταθμίζοντας πάντοτε την υφισταμένη κατάσταση, άρχισε να σχεδιάζει τις υποχωρήσεις του, για να εξασφαλίσει τα μεγαλύτερα δυνατά κέρδη. Στόχος του ήταν να δημιουργηθεί προς το παρόν και στην Κρήτη ένα καθεστώς ανάλογο με εκείνο της Ανατολικής Ρωμυλίας, ουσιαστικά ελεύθερο, με σκιώδη σουλτανική επικυριαρχία.

B' ΟΜΑΔΑ

Γ.1.

α) Το **φθινόπωρο** του 1908, δύο μεγάλα εξωτερικά γεγονότα ήρθαν να ταράξουν πάλι την πορεία των κρητικών πραγμάτων: η προσάρτηση της Βοσνίας και της Ερζεγοβίνης από την Αυστρία **παρά τις αντιδράσεις της Ρωσίας και της Σερβίας** και η ανακήρυξη της Βουλγαρίας σε ανεξάρτητο βασίλειο, με ταυτόχρονη προσάρτηση της Ανατολικής Ρωμυλίας, **που είχε ελληνικό πληθυσμό.**

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο η κυβέρνηση Γ. Θεοτόκη υπέδειξε στους Κρήτες την ανάγκη λαϊκών κινητοποιήσεων για την κήρυξη της ένωσης με την Ελλάδα. **Τους προέτρεψε, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στο κείμενο Α', να διεκδικήσουν μονομερώς την ανεξαρτησία τους και την ένωση τους με την Ελλάδα, ενέργεια που κρινόνταν απαραίτητη, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της ελληνικής πλευράς, για να διεκδικηθεί η de facto ένωση του νησιού με την Ελλάδα. Ο ομόλογος του στην Κρήτη Γ. Παπαμαστοράκης αντιμετώπισε θετικά την πρόταση αυτή και μετά τη σύμφωνη γνώμη του ηγέτη της Κρητικής αντιπολίτευσης Ελ. Βενιζέλου πραγματοποιήθηκε στα Χανιά ένα ογκώδες συλλαλητήριο 15.000 ατόμων. Σ' αυτήν τη λαϊκή συγκέντρωση εγκρίθηκε ομόφωνα το πρώτο ψήφισμα της ένωσης και η Κρητική Κυβέρνηση εξέδωσε με τη σειρά της επίσημο Ψήφισμα (24 Σεπτεμβρίου 1908).**

Για την επίσημη έναρξη της νέας περιόδου της πολιτικής ζωής στην Κρήτη, σχηματίστηκε προσωρινή διακομματική Κυβέρνηση. Η ελληνική κυβέρνηση, ακολουθώντας την προτέρα τακτική, απέφυγε να αναγνωρίσει επίσημα την ένωση για να μην προκαλέσει διεθνείς περιπλοκές με την αντίδραση της Τουρκίας, δηλαδή έναν ελληνοτουρκικό πόλεμο. Περιορίστηκε σε παρασκηνιακές οδηγίες προς τη νέα Προσωρινή Κυβέρνηση της Κρήτης, **με την οποία συνεργαζόταν στενά.**

β) Λίγα χρόνια αργότερα και μετά την αποδοχή της πρότασης που του έγινε από το Στρατιωτικό Σύνδεσμο, ο Ελ. Βενιζέλος έγινε πρωθυπουργός της Ελλάδας (Σεπτέμβριος 1910).

Με το οξύτατο πολιτικό του αισθητήριο και την πείρα που διέθετε ως κύριος διαχειριστής του Κρητικού Ζητήματος τα χρόνια που προηγήθηκαν του υπαγόρευαν ότι δεν είχε φτάσει ακόμη το πλήρωμα του χρόνου για να λυθεί οριστικά και με βία το θέμα της ένωσης, ιδίως τώρα που βρισκόταν σε μια κρίσιμη φάση. Όμως οι Κρήτες, αδυνατώντας να αντιμετωπίσουν πολύπλευρα τα πράγματα, επεδίωκαν να εκβιάσουν την επίσπευση της ένωσης απαιτώντας ήδη από το 1911 την ενσωμάτωση των Κρητών βουλευτών στο ελληνικό κοινοβούλιο, για να δημιουργήσουν μια δεδομένη εξέλιξη στη διεθνή διπλωματία και να κάμψουν τις αντιδράσεις των Μεγάλων Δυνάμεων.

Ωστόσο, ο Ελ. Βενιζέλος στις επίμονες παρακλήσεις των συμπατριωτών του Κρητών απαντούσε αρνητικά και φαινόταν δυσάρεστος, **εναρμονιζόμενος πλήρως με τις συστάσεις των Μεγάλων Δυνάμεων, οι οποίες άλλωστε συνέπιπταν με τις δικές του εκτιμήσεις και με σαφήνεια δήλωσε απερίφραστα τη στάση του και στην Επιτροπή των Κρητών, όταν τον επισκέφτηκε το 1911. Ωστόσο, οι πολιτικοί του αντίπαλοι στην Ελλάδα υποδαύλιζαν τις ενέργειες των Κρητών για να ψηφοθηρήσουν, αδιαφορώντας για τους εθνικούς κινδύνους που θα προέκυπταν, καθώς η Τουρκία παρακολουθούσε προσεκτικά τις εξελίξεις και ανέμενε την αφορμή για να κηρύξει μονομερή πόλεμο κατά της Ελλάδας.**

Η σταθερή άρνηση του Ελ. Βενιζέλου να επιτρέψει την είσοδο των Κρητών βουλευτών στο ελληνικό κοινοβούλιο προκάλεσε ισχυρές αντιδράσεις στην Κρήτη. Αναταραχή εκδηλώθηκε στο νησί στα τέλη του 1911 και συγκροτήθηκε πάλι Επαναστατική Συνέλευση (3 Ιανουαρίου 1912), ενώ άρχισαν να οργανώνονται ένοπλα τμήματα. Ο Ελ. Βενιζέλος, όμως, όπως απέδειξαν και οι μετέπειτα εξελίξεις, είχε σωστά σταθμίσει την κατάσταση. **Πιο συγκεκριμένα, δεν επιθυμούσε να επέλθει βίαια ανατροπή της ισορροπίας των τεταμένων ελληνοτουρκικών σχέσεων, σε μια περίοδο που η μυστική διπλωματία προετοίμαζε την Ελληνο-Βουλγαρο-Σερβική συμμαχία για από κοινού πόλεμο εναντίον της Τουρκίας.**

Έτσι, παρά τον αντιδημοτικό χαρακτήρα των χειρισμών του Ελ. Βενιζέλου, συγκροτήθηκε η βαλκανική συμμαχία για τη διεξαγωγή του απελευθερωτικού πολέμου του 1912, με αποτέλεσμα εκείνο που δεν είχε κατορθώσει να λύσει η διπλωματία, να το λύσει ο πόλεμος. Ευθύς μετά την έκρηξη των Βαλκανικών πολέμων (Οκτώβριος 1912) οι πύλες του ελληνικού Κοινοβουλίου άνοιξαν για τους Κρήτες βουλευτές, που έγιναν δεκτοί με εκδηλώσεις απερίγραπτου πατριωτικού ενθουσιασμού. Ο Πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων ανέγνωσε Ψήφισμα, σύμφωνα με το οποίο «η Ελλάς αποδέχεται όπως του λοιπού ενυπάρχει κοινόν Κοινοβούλιο δια το ελεύθερον Βασίλειον και δια την νήσον Κρήτην». Αλλά ο Ελ. Βενιζέλος δεν προχώρησε περισσότερο, αναγνωρίζοντας επίσημα την ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα. Δεν ήθελε να διαταράξει τις σχέσεις του με τις ευρωπαϊκές Δυνάμεις, εν όψει του Α΄ Βαλκανικού πολέμου που είχε αρχίσει **κι από τον οποίο η Ελλάδα προσδοκούσε με τη σύμφωνη γνώμη τους να διευρυνθεί εδαφικά πέραν της Κρήτης.** Αρκέστηκε να αποστείλει στην Κρήτη ως Γενικό Διοικητή το φίλο του Στ. Δραγούμη, ο οποίος ανέλαβε τα καθήκοντα του στις 12 Οκτωβρίου 1912.

Δ.1.

α. Η κρίση κορυφώθηκε στις 18 Μαρτίου 1901, όταν ο Γεώργιος απέλυσε τον Βενιζέλο από το αξίωμα του υπουργού. Για να υποστηρίξει τις απόψεις του στο εθνικό ζήτημα της Κρήτης, ο Βενιζέλος δημοσίευσε στην εφημερίδα «Κήρυξ» των Χανίων, που ο ίδιος εξέδιδε, πέντε **απανωτά** πολύκροτα άρθρα, με το χαρακτηριστικό τίτλο «Γεννηθήτω φως». **Σύμφωνα με το πρώτο κείμενο, ο Βενιζέλος με τα δημοσιεύματά του δικαιολόγησε τη στάση που είχε τηρήσει και απάντησε στις κατηγορίες που τού απέδιδε ο αθηναϊκός τύπος. Στο προσωπικό του σημειωματάριο αναφέρεται απναφέρεται στην προσπάθεια του Αρμοστή να επιρρίψει ευθύνες στον Βενιζέλο, με την απόλυση αυτή, θέλοντας ο Πρίγκιπας να καλύψει την αναποτελεσματικότητά του και να δικαιολογήσει τη στασιμότητα και του Κρητικού Ζητήματος. Χαρακτηριστικά ανέφερε ότι ο ίδιος αποτέλεσε τον «αποδιοπομπαίο τράγο» της αποτυχίας του Αρμοστή.**

Ο Γεώργιος ακολούθησε πολιτική αδιαλλαξίας και προχώρησε σε μέτρα περισσότερο αυταρχικά, με την απαγόρευση της ελευθεροτυπίας και με διώξεις και φυλακίσεις διακεκριμένων μελών της κρητικής αντιπολίτευσης. **Σύμφωνα με το δεύτερο κείμενο, η αδυναμία που Αρμοστή να προωθήσει την Ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα, προκάλεσαν αντιδράσεις και τελικά εξέθρεψαν την αντιπολιτευτική κίνηση. Ο Βενιζέλος, που είχε αποπεμφθεί, εξέφρασε ήδη από τον Απρίλη του 1901 μια αντιπολιτευτική αντίδραση και πέτυχε να συσπειρώσει κάτω από το πρόγραμμά του το σύνολο των αντιπολιτευτικών δυνάμεων. Η άρνηση του πρίγκιπα Γεωργίου να αποδεχθεί οποιοδήποτε διάλογο με τις πολιτικές αυτές δυνάμεις και η υπονόμευση οποιασδήποτε προσπάθειας συμβιβασμού επέφερε τελικά προβλήματα στην εθνική ενότητα των Κρητών.**

Κάτω από τις συνθήκες αυτές, τα πολιτικά πράγματα στην Κρήτη οδηγήθηκαν σε πλήρες αδιέξοδο και όλες οι προσπάθειες συνδιαλλαγής των αντίπαλων πολιτικών μερίδων ναυάγησαν. Γύρω από τον Βενιζέλο συνασπίστηκαν όσοι ήταν δυσαρεστημένοι από την αυταρχική πολιτική του Πρίγκιπα και σχηματίστηκε μια ισχυρότατη «Ηνωμένη Αντιπολίτευσις». Έμπιστοι συνεργάτες του Βενιζέλου ήταν ο Κ. Φούμης και ο Κ. Μάνος. Οι τρεις αυτοί αποτέλεσαν μια τριανδρία, που δεν δίστασε να προχωρήσει σε δυναμική αναμέτρηση με τον Πρίγκιπα. Στο τέλος του 1904 έληξε η περίοδος της Γενικής Συνέλευσης και προκηρύχθηκαν εκλογές για την ανάδειξη 64 βουλευτών. Σύμφωνα με το σύνταγμα, 10 ακόμη θα διορίζονταν απευθείας από τον Πρίγκιπα.

β. Η αντιπολίτευση αποφάσισε να μη συμμετέχει στις εκλογές αυτές, κατήγγειλε τα ανελεύθερα μέτρα του Πρίγκιπα και κάλεσε το λαό σε αποχή. Η κατάσταση εκτραχύνθηκε στις 26 Φεβρουαρίου 1905, όταν η τριανδρία της αντιπολίτευσης και 15 άλλοι επιφανείς πολιτευτές συνέταξαν και υπέγραψαν προκήρυξη, με την οποία ζητούσαν μεταβολή του συντάγματος της Κρητικής Πολιτείας. Η προκήρυξη αυτή είναι το πρώτο επίσημο επαναστατικό κείμενο, το προμήνυμα της επανάστασης του Θερίσου. **Πιο συγκεκριμένα, από το ίδιο το κείμενο της προκήρυξης της 26ης Φεβρουαρίου 1905 (τρίτο κείμενο, πρωτογενής πηγή), προκύπτει ξεκάθαρα ο εθνικός χαρακτήρας του επικείμενου κινήματος. Ως πρώτο μέλημα της αντιπολίτευσης οριζόταν η υλοποίηση «του από αιώνων επιδιωκόμενου σκοπού της ενώσεως της Κρήτη» με το ελληνικό βασίλειο. Στην περίπτωση που κάτι τέτοιο δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί, δηλωνόταν η βούλησή της για «πολιτική προσέγγιση» της Ελλάδας, με τη μεταβολή της κατάστασης στην Κρήτη σε ό,τι αφορά τις εξωτερικές της σχέσεις. Κι αν δεν καθίστατο εφικτή μια τέτοια μεταβολή, ζητούνταν τουλάχιστον η αναθεώρηση του Κρητικού Συντάγματος κατά το πρότυπο του ελληνικού, για να «απαλλαγεί ο τόπος του δεσποτισμού», όπως emphaticά αναφέρεται στο κείμενο. Μάλιστα, η αντιπολίτευση προειδοποιούσε για ένοπλες λαϊκές αντιδράσεις που θα μπορούσαν να προκληθούν για την υλοποίηση του παραπάνω προγράμματος. Τελικά, δηλωνόταν ξεκάθαρα ότι παρόλο που μία αλλαγή σε επίπεδο ηγεσίας δεν αποτελούσε άμεση επιδίωξη, εάν αυτή συνέβαινε, οι Κρήτες θα μάχονταν ακόμα και ένοπλα για να εξασφαλιστεί η ανάληψη της διακυβέρνησης του τόπου από κάποιον Έλληνα.**

1. ☒ Ζωγράφου: Ι.Χρυσίππου 1, ☎ 210 7488030 & ΙΙ. Ξηρογιάννη 10, ☎ 210 7488180
 2. ☒ Χολαργός: Φανερωμένης 13, ☎ 210 6536551
 3. ☒ Αγία Παρασκευή: Ευεργέτου Γιαβάση 9, πλατεία Αγ. Παρασκευής, ☎ 210 6000031
-

